

Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές»

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2024)

Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου: «Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα: Συνεργασία, Προκλήσεις, Δυσκολίες και Προοπτικές»

2^ο Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο

“Σχολείο, Οικογένεια και Κοινότητα:
Συνεργασία, Προκλήσεις,
Δυσκολίες και Προοπτικές”

Πρακτικά Συνεδρίου

29-30 Νοεμβρίου 2024
Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Διοργάνωση

Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Υπό την αιγίδα
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Σε συνεργασία με

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής
Τμήμα Ψυχολογίας, Π.Τ.Δ.Ε., Τ.Ε.Φ.Α.Α.

Εργαστήριο Ψυχολογίας και Εκπαίδευσης
του Παιδίου - ΨΥΧΗ (Τ.Ε.Π.Α.Ε.)

Περιφερειακή Δίπλη Α/θμιας & Β/θμιας
Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας

ISBN: 978-618-82743-3-4

Οι σχολές γονέων ως υποστηρικτικός θεσμός
στην εκπαίδευση των εφήβων

Κωνσταντίνα Παπακώστα

doi: [10.12681/pansynschool.7635](https://doi.org/10.12681/pansynschool.7635)

Οι σχολές γονέων ως υποστηρικτικός θεσμός στην εκπαίδευση των εφήβων

Κωνσταντίνα Παπακώστα
ΣΕ Φιλολόγων, ΔΔΕ Χαλκδικής
krapakosta@sch.gr

Περίληψη

Ένα από τα βασικά ζητήματα τα οποία απασχολούν τα τελευταία χρόνια την ελληνική κοινωνία είναι η αύξηση των φαινομένων εκφοβισμού και βίας στους κόλπους των σχολικών κοινοτήτων. Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των γονέων και του σχολείου ως βασικό μοχλό θεραπείας αυτού του βαθιά και πολύπλευρα τραυματικού φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρεί μια βιβλιογραφική και θεσμική ανασκόπηση της λειτουργίας των σχολών γονέων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως μέσου υποστήριξης των γονέων κατά τη μεταβατική ηλικία της εφηβείας των παιδιών τους, αλλά και υγιούς συνεργασίας μεταξύ αυτών και του σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, έχει σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και ανάπτυξης των εφήβων, οι σχολές γονέων αναδεικνύονται ως ένας κρίσιμος υποστηρικτικός θεσμός, καθώς προσφέρουν στους γονείς τα απαραίτητα εργαλεία και τις τεχνικές για να κατανοήσουν καλύτερα και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της εφηβείας, μιας περιόδου που χαρακτηρίζεται από σημαντικές βιολογικές, συναισθηματικές και κοινωνικές αλλαγές, αλλά και ακαδημαϊκές προκλήσεις. Μέσω των μαθημάτων και δραστηριοτήτων που προσφέρουν, οι γονείς εκπαιδεύονται στην καλύτερη επικοινωνία, στη διαχείριση συγκρούσεων και στην ενίσχυση της οικογενειακής δυναμικής. Η θετική επίδραση αυτών των προγραμμάτων αναδεικνύεται μέσα από τη βελτίωση της σχέσης γονέων-παιδιών και την ομαλότερη ακαδημαϊκή και κοινωνική πορεία των εφήβων, αλλά και την ουσιαστικότερη και εποικοδομητικότερη συνεργασία με τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, παρά τα οφέλη, υπάρχουν προκλήσεις όπως η περιορισμένη συμμετοχή και η έλλειψη πόρων, που χρήζουν προσοχής για την περαιτέρω εξέλιξή τους. Στόχος, λοιπόν, της παρούσας ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη της σημασίας της υποστήριξης της λειτουργίας των σχολών γονέων στη συνολική ευημερία της σχολικής κοινότητας.

Λέξεις κλειδιά: σχολές γονέων, εφηβεία, δευτεροβάθμια εκπαίδευση

1. Εισαγωγή

Η έρευνα για την εφηβεία αναδεικνύει τη σημασία του κοινωνικού περιβάλλοντος στη διαμόρφωση της ζωής των εφήβων και τη σύνδεση της εφηβικής ανάπτυξης με κοινωνικές ανισότητες, με σημαντική επίδραση της βιολογίας, των επιλογών και του περιβάλλοντος (Crosnoe & Johnson, 2011· Feldman, 2011). Οι εφηβικές εμπειρίες, που περιλαμβάνουν την

ήβη, τις ακαδημαϊκές επιδόσεις και τις σχέσεις, μπορούν να ενισχύσουν ή να ανατρέψουν την αναπτυξιακή πορεία. Οι νέοι επηρεάζονται από το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, με ευάλωτες ομάδες να πλήττονται ιδιαίτερα, ενώ η πανδημία του Covid-19 επιδείνωσε τις προκλήσεις (Eriksson et al., 2023).

Οι σχολές γονέων αποτελούν κρίσιμο υποστηρικτικό θεσμό για τη συναισθηματική και ακαδημαϊκή ευημερία των εφήβων. Η ενεργή γονική εμπλοκή ενισχύει την αυτοεκτίμηση, τη συμπεριφορά και τις ακαδημαϊκές δεξιότητες των παιδιών (McDowell et al., 2018· Hsin, 2007), ενώ η έλλειψή της συνδέεται με σχολική αποτυχία. Τα σχολεία μπορούν να υλοποιούν προγράμματα συνεργασίας για την ενίσχυση της επικοινωνίας και της συνεργασίας γονέων-σχολείου (Kantona, 2024). Οι γονείς, παρά τις σύγχρονες προκλήσεις, επιθυμούν να προσφέρουν ένα υποστηρικτικό περιβάλλον, καθιστώντας τις Σχολές Γονέων πολύτιμο εργαλείο (Zepeda et al., 2004).

2. Ορισμός και σκοπός των σχολών γονέων

2.1. Ταυτότητα και λειτουργία

Οι σχολές γονέων αποτελούν έναν θεσμό με μακρά ιστορία, που ανταποκρίνεται στην ανάγκη υποστήριξης των γονέων κατά την ανατροφή των παιδιών τους. Η αναγκαιότητα αυτή εντοπίζεται ήδη στην αρχαιοελληνική γραμματεία, όπου φιλόσοφοι όπως ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης και ο Πλούταρχος παρείχαν συμβουλές για την παιδαγωγική και την ανατροφή των παιδιών (Πιστοφίδου, 2010). Οι αναφορές στο ίδιο ζήτημα απασχολούν διαχρονικά τους φιλοσόφους και αργότερα τους παιδαγωγούς, με τον 20^ο αιώνα να σηματοδοτεί την επίδραση των εξελίξεων στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες στην ανάπτυξη της γονεϊκής εκπαίδευσης. Έτσι, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις Ηνωμένες Πολιτείες, η γονεϊκή εκπαίδευση οργανώθηκε συστηματικά τη δεκαετία του 1910, όταν επαγγελματίες ψυχικής υγείας άρχισαν να χρησιμοποιούν τις νέες γνώσεις για την ανάπτυξη των παιδιών, στηρίζοντας γονείς από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Οι ομάδες γονέων πολλαπλασιάστηκαν τη δεκαετία του 1930, ενώ οι πρώτες σχετικές έρευνες ξεκίνησαν να καταγράφουν συστηματικά τις ανάγκες των οικογενειών (Πιστοφίδου, 2010). Στην Ελλάδα, η ιδέα της εκπαίδευσης γονέων παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1962 από την ψυχολόγο Μ. Χουρδάκη (2000). Το 1964 ιδρύθηκε ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων, ο οποίος αναγνωρίστηκε επίσημα και εντάχθηκε ως παράρτημα στη Διεθνή Ομοσπονδία για την Εκπαίδευση των Γονέων (I.F.E.P.) (Παππά, 2003). Οι σχολές αυτές αναπτύχθηκαν σε όλη την Ελλάδα, αν και η δράση τους διακόπηκε προσωρινά κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, για να επανεκκινήσει δυναμικά το 1980 (Χουρδάκη, 2000: 5). Κατά τη δεκαετία του 1990, οι σχολές γονέων εντάχθηκαν σε δήμους, σχολεία και άλλους φορείς (Μπεχράκη, 2002: 22). Στο ίδιο πλαίσιο, η Εκκλησία της Ελλάδος άρχισε να διοργανώνει ομιλίες για γονείς, τις οποίες αποκαλούσε «σχολές γονέων» (Πιστοφίδου, 2010). Από το 1998, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων ίδρυσε σχολές γονέων σε όλους τους νομούς της χώρας, με τη λειτουργία τους να υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) (Παππά, 2003). Το 2011 το Ι.Δ.ΕΚ.Ε. συγχωνεύτηκε με το «Ινστιτούτο Νεολαίας» σε έναν ενιαίο φορέα με την επωνυμία «Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης» (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.) το οποίο εποπτεύεται από το Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (<https://www.inedivim.gr/el/node/3>). Στις μέρες μας οι σχολές γονέων λειτουργούν υπό την αιγίδα των κατά τόπους Δήμων, με την πρωτοβουλία σχολείων, της Εκκλησίας, αλλά και ιδιωτών επιστημόνων. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο κύριος πόλος υποστήριξής τους έχει μετατοπιστεί από τις κρατικές δομές στην ιδιωτική και

δημοτική πρωτοβουλία μετά της περίοδο της οικονομικής κρίσης κατά τη δεύτερη δεκαετία του 21ου αιώνα.

Η λειτουργία των Σχολών Γονέων στην Ελλάδα επικεντρώνεται στην ενημέρωση των γονέων και στη διαμόρφωση ή διαφοροποίηση των στάσεων τους ως προς την ανατροφή των παιδιών. Στόχος είναι η εκπαίδευση των γονέων για τις ανάγκες των παιδιών σε κάθε στάδιο ανάπτυξης, καθώς και η ενίσχυση της ψυχολογικής κατάστασης και των οικογενειακών σχέσεων (Χουρδάκη, 2010· Μπεχράκη, 2002). Οι σχολές γονέων λειτουργούν ως ομάδες υποστήριξης, αποφεύγοντας το παραδοσιακό σχολικό μοντέλο, και εστιάζουν στην πρόληψη και τη βελτίωση της οικογενειακής δυναμικής.

Σε διεθνές επίπεδο, η Διεθνής Ομοσπονδία για την Εκπαίδευση των Γονέων ([International Federation for Parent Education](#) – I.F.E.P.), μια Διεθνής Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ), καθορίζει τις κατευθύνσεις του θεσμού, δίνοντας έμφαση στην επιμόρφωση των γονέων και στην ενίσχυση των οικογενειακών σχέσεων, η οποία διατηρεί λειτουργικές και συμβουλευτικές σχέσεις με την UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης και τη UNICEF .

Συνολικά, οι σχολές γονέων αναδεικνύονται ως κρίσιμος υποστηρικτικός θεσμός για τη σχέση γονέων-παιδιών και τη βελτίωση των διαπροσωπικών αλληλεπιδράσεων, καθώς υιοθετούν μια προσέγγιση συνεργασίας τόσο εντός της οικογένειας όσο και με άλλους φορείς, όπως οι εκπαιδευτικοί (Webster, Stratton & Herbert, από Παππά, 2003).

2.2. Οι σχολές γονέων ως υποστηρικτικός παράγοντας στην ανατροφή των εφήβων

Το ενδιαφέρον για τη γονεϊκή εκπαίδευση, το οποίο αποτυπώνεται στην ίδρυση αντίστοιχων σχολών, αντανακλά την πεποίθηση ότι η γονική εκπαίδευση αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα υποστήριξης στην ανατροφή των παιδιών, και ιδίως στην ανατροφή των εφήβων, καθώς η σύγχρονη κοινωνία έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στις οικογενειακές δομές.

Πιο συγκεκριμένα, ενώ η πιο γνωστή αλλαγή στη μορφή της οικογένειας είναι η εξέλιξή της από την παραδοσιακή στην πυρηνική, τους δύο γονείς και τα παιδιά τους, συχνό είναι, πλέον, το φαινόμενο τα μέλη της οικογένειας αυτής να ζουν χωριστά, ενδεχομένως και σε άλλη χώρα, για κάποιες χρονικές περιόδους λόγω εργασίας κάποιου εκ των δυο γονέων, έχει παρατηρηθεί ως παραλλαγή της. Άλλη μορφή είναι η μονογονεϊκή οικογένεια, η οποία αποτελείται από έναν γονέα με τα ανήλικα παιδιά του και προκύπτει από διαζύγιο ή διάσταση, από τον θάνατο του ενός συζύγου, ή από τη γέννηση ενός παιδιού εκτός γάμου και τη μητέρα στον ρόλο του αρχηγού. Η ανασυγκροτημένη οικογένεια περιλαμβάνει παιδιά από προηγούμενους γάμους/ σχέσεις των συζύγων/ συντρόφων και αποτελείται από ένα ενήλικο ζευγάρι και τουλάχιστον ένα παιδί από προηγούμενη συμβίωση ενός εκ των δυο μελών του ζευγαριού και παιδιά από τη νέα σχέση, ενώ η ανάδοχη οικογένεια έχει υιοθετήσει ένα ή περισσότερα παιδιά, είτε από τον πολιτισμό των συζύγων, ή από άλλους πολιτισμούς. Οι ομόφυλες οικογένειες συναντώνται πλέον επίσημα και ως αναγνωρισμένος τύπος οικογένειας από το κράτος σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και ανεπίσημα, με τα παιδιά σε τέτοιες οικογένειες να είναι αποτέλεσμα πρώην ετεροφυλοφιλικών σχέσεων των εμπλεκόμενων συντρόφων, αποτέλεσμα υιοθεσίας, παρένθετης μητρότητας ή δωρεάς σπέρματος. Η εκδοχή της διευρυμένης οικογένειας επικρατεί σε συγκεκριμένες εθνοτικές ομάδες όπως είναι οι Ρομά, ενώ λειτουργεί ως υποστηρικτικός θεσμός και στο πλαίσιο της μεταναστευτικής διαδικασίας (Alipranti, 2021).

Μια σημαντική κατηγορία γονέων που χρήζει ιδιαίτερης υποστήριξης είναι οι έφηβοι γονείς, οι οποίοι συχνά δεν διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις και εμπειρίες για να παρέχουν τη βέλτιστη γονική μέριμνα (Zepeda et al., 2004), αλλά και οι γονείς παιδιών με ειδικές ανάγκες ή αναπτυξιακές αναπηρίες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις και στρεσογόνους παράγοντες, όπως η αίσθηση της απομόνωσης και η έλλειψη υποστήριξης (Hyomovich & Baker, 1988). Επίσης, έχει αυξηθεί ο αριθμός των γονέων που αποκτούν παιδιά σε μεγαλύτερη ηλικία και καλούνται να προσαρμόσουν τον ρόλο τους χωρίς την

καθοδήγηση της προηγούμενης γενιάς, ενώ ταυτόχρονα επιθυμούν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους διαφορετικά από τον τρόπο με τον οποίο μεγάλωσαν οι ίδιοι (Zepeda et al., 2004).

Οι σχολές γονέων μπορούν να αποτελέσουν έναν σημαντικό υποστηρικτικό παράγοντα για την εκπαίδευση των γονέων που όλων αυτών των κατηγοριών. Στόχος τους είναι να προσφέρουν πληροφορίες και καθοδήγηση στους γονείς για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να βελτιώσουν τις σχέσεις με τα παιδιά τους. Μέσα από αυτές τις σχολές, οι γονείς μπορούν να αποκτήσουν τη γνώση για την ανάπτυξη των παιδιών σε διάφορες ηλικιακές φάσεις και να ενισχύσουν την ψυχική τους ανθεκτικότητα. Η υποστήριξη αυτή, ιδιαίτερα σε συνθήκες αυξανόμενης κοινωνικής πίεσης και οικογενειακού άγχους, αποδεικνύεται καθοριστική για την επιτυχία της γονεϊκού ρόλου, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση της ψυχικής και συναισθηματικής ευημερίας των παιδιών (Fine & Henry, 1989).

3. Οι προκλήσεις της εφηβείας

3.1. Οι κύριες προκλήσεις κατά την αναπτυξιακή φάση της εφηβείας

Η εφηβεία είναι μια μεταβατική περίοδος γεμάτη προκλήσεις, καθώς οι έφηβοι καλούνται να διαχειριστούν σημαντικές αλλαγές στη συναισθηματική, κοινωνική και ακαδημαϊκή τους ζωή, οι οποίες επηρεάζουν παράλληλα την αυτοαντίληψή τους. Η έντονη συναισθηματική διακύμανση που βιώνουν συχνά αποδίδεται σε ορμονικές αλλαγές και αυξημένες απαιτήσεις από το περιβάλλον τους. Τα συναισθήματά τους μπορεί να εναλλάσσονται από έντονη ευφορία σε θλίψη, ενώ οι σχέσεις με φίλους, γονείς και συνομηλίκους γίνονται πιο περίπλοκες, προκαλώντας άγχος και πίεση (Steinberg, 2016). Οι αλλαγές αυτές έχουν καταγραφεί ήδη από την αρχαιότητα, με τον Αριστοτέλη να τους χαρακτηρίζει ορμητικούς, παράφορους, με ευμετάβλητη διάθεση.

Παράλληλα, οι κοινωνικές προσδοκίες και τα στερεότυπα επηρεάζουν την αυτοεκτίμηση και την ψυχολογική τους κατάσταση. Οι πιέσεις να συμμορφωθούν με πρότυπα μόδας, συμπεριφοράς ή ενδιαφερόντων συχνά εντείνονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δημιουργώντας συγκρίσεις που οδηγούν σε συναισθήματα ανεπάρκειας. Την ίδια στιγμή, οι αυξημένες ακαδημαϊκές απαιτήσεις εντείνουν το άγχος, καθώς οι έφηβοι προσπαθούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις του σχολείου, να προετοιμαστούν για τις εξετάσεις και να ικανοποιήσουν τις προσδοκίες γονέων και δασκάλων, συχνά με περιορισμένο χρόνο για άλλες δραστηριότητες (Blakemore & Robbins, 2012).

Μια επιπλέον πρόκληση είναι η αναζήτηση της προσωπικής τους ταυτότητας. Σε αυτή την ηλικία, οι έφηβοι προσπαθούν να κατανοήσουν ποιοι είναι και να διαμορφώσουν τις αξίες, τα πιστεύω και τις φιλοδοξίες τους, κάτι που μπορεί να προκαλέσει συγκρούσεις με τον εαυτό τους ή το περιβάλλον τους. Οι κοινωνικές και συναισθηματικές σχέσεις αποκτούν μεγαλύτερη σημασία, αλλά οι συγκρούσεις με γονείς ή φίλους, καθώς και οι πρώτες ερωτικές σχέσεις, αποτελούν συχνές πηγές απογοήτευσης και έντονων συναισθημάτων (WHO, 2014).

3.2. Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γονείς των εφήβων

Η ανατροφή ενός εφήβου είναι μια σύνθετη και απαιτητική διαδικασία που απαιτεί υπομονή, προσαρμοστικότητα και κατανόηση. Οι γονείς συχνά καλούνται να ανταποκριθούν σε πολυεπίπεδες προκλήσεις που σχετίζονται με την ανατροφή και την υποστήριξη των παιδιών τους, καθώς αυτά μεταβαίνουν από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση. Οι πιέσεις που αντιμετωπίζουν οι γονείς είναι πολύπλευρες, περιλαμβάνοντας ψυχολογικές, κοινωνικές και οικογενειακές παραμέτρους (Zimmer-Gembeck et al., 2023).

Οι συναισθηματικές διακυμάνσεις, χαρακτηριστικές της φάσης διαμόρφωσης της ταυτότητάς τους, μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις, καθώς οι έφηβοι διεκδικούν μεγαλύτερη ανεξαρτησία. Οι γονείς συχνά βιώνουν άγχος και πίεση στην προσπάθειά τους

να παρέχουν συναισθηματική υποστήριξη, ενώ ταυτόχρονα προσπαθούν να θέσουν όρια που είναι απαραίτητα για την ασφάλεια και την υγιή ανάπτυξη των παιδιών τους (Steinberg, 2016).

Παράλληλα, οι αυξημένες απαιτήσεις του εκπαιδευτικού συστήματος προσθέτουν έναν ακόμη στρεσογόνο παράγοντα στους γονείς. Συχνά αισθάνονται την ανάγκη να στηρίξουν τα παιδιά τους στον ακαδημαϊκό τομέα, ενώ ταυτόχρονα ανησυχούν για τις μελλοντικές προοπτικές τους. Οι γονείς ενδέχεται να παλεύουν να βρουν την ισορροπία μεταξύ της ενθάρρυνσης για ακαδημαϊκή επιτυχία και της αποφυγής υπερβολικής πίεσης (Zimmer-Gembeck et al., 2023).

Οι κοινωνικές προσδοκίες για την επιτυχία και την «καλή» συμπεριφορά των παιδιών ασκούν επίσης πίεση στους γονείς, οι οποίοι καλούνται να διαχειριστούν τα δικά τους συναισθήματα ενοχής ή ανεπάρκειας όταν συγκρίνουν τη δική τους οικογένεια με αυτές που προβάλλονται ως «πρότυπα» από την κοινωνία ή τα μέσα ενημέρωσης. Παράλληλα, πολλές φορές αντιμετωπίζουν και τις προκλήσεις της πολιτισμικής προσαρμογής, ειδικά αν ζουν σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα (Steinberg, 2016).

Η τεχνολογία και τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν ένα νέο πεδίο δυσκολιών για τους γονείς, με τις ανησυχίες για την υπερβολική χρήση της οθόνης, την έκθεση σε ακατάλληλο περιεχόμενο και την επιρροή που ασκούν οι συνομήλικοι μέσω των ψηφιακών μέσων να πρωταγωνιστούν. Η ανάγκη να καθοδηγήσουν τα παιδιά τους σε αυτό το άγνωστο περιβάλλον απαιτεί γνώσεις και δεξιότητες που μπορεί να μην διαθέτουν (Zimmer-Gembeck et al., 2023).

Η αύξηση των οικογενειακών εξόδων, όπως αυτά που σχετίζονται με την εκπαίδευση, τις εξωσχολικές δραστηριότητες και τις ανάγκες των εφήβων, μπορεί επίσης να προκαλέσει οικονομικό άγχος, ειδικά σε περιόδους οικονομικής αστάθειας (Steinberg, 2016).

3.3. Προβλήματα στη συνεργασία μεταξύ γονέων και σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Η συνεργασία μεταξύ γονέων και σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συχνά αντιμετωπίζει δυσκολίες και προβλήματα, ενώ γίνεται ακόμα πιο απαιτητική στην περίπτωση παιδιών με εκπαιδευτικές ανάγκες ή προβλήματα συμπεριφοράς (IEEA, 1996· Lacey, 2001 από Κατσένου, 2007). Ωστόσο, η διερεύνηση των εμποδίων που καθιστούν δύσκολη αυτή τη συνεργασία είναι απαραίτητη, προκειμένου να κατανοηθούν καλύτερα οι ανάγκες και ο ρόλος κάθε πλευράς, καθώς και να διευκολυνθεί η ομαλή μετάβαση του παιδιού από την εφηβεία στην ενηλικίωση και στην παραγωγική ζωή. Παρά την επιθυμία των εκπαιδευτικών να συνεργαστούν με τους γονείς, η επικοινωνία συχνά περιορίζεται σε μια επιφανειακή συνεργασία που αφορά κυρίως τη συλλογή πληροφοριών για τους μαθητές τους, ενώ συχνά δεν είναι προετοιμασμένοι να διαχειριστούν τα προβλήματα που ανακύπτουν από την επικοινωνία με τους γονείς (Μπρούζος, 1998· Πυργιωτάκης, 1992 από Κατσένου, 2007).

Οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι, παρά την επιθυμία τους για επικοινωνία με τους γονείς, η αδιαφορία, η άγνοια και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονέων καθιστούν αυτή τη συνεργασία δύσκολη. Ως αποτέλεσμα, συχνά περιορίζονται στη διαχείριση τυπικών συνεργασιών, κυρίως όταν προκύπτει κάποιο πρόβλημα (Φρειδερίκου & Φολέρου – Τσερούλη, 1991 από Κατσένου, 2007). Από την άλλη πλευρά, οι γονείς συχνά φορτίζουν την ατμόσφαιρα της συνεργασίας με τη συμπεριφορά τους, καθώς διατηρούν αντιλήψεις του παρελθόντος, οι οποίες επηρεάζουν τις προσδοκίες και απαιτήσεις τους και δυσχεραίνουν τη συνεργασία με το σχολείο (Bennett, 1986 από Κατσένου, 2007). Επίσης, οι εκπαιδευτικοί μπορεί να επικρίνουν τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι γονείς για να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες συμπεριφοράς των παιδιών στο σπίτι.

Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αντιδράσουν με τρόπους που δεν είναι πάντα ικανοποιητικοί στην αντιμετώπιση των συναισθηματικών και συμπεριφορικών

προβλημάτων. Ωστόσο, έχει σημειωθεί ότι μόνο όταν οι γονείς αισθάνονται ότι η συνεργασία είναι αμοιβαία και ότι οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν ενεργά, μπορούν τα συναισθηματικά προβλήματα και οι δυσκολίες συμπεριφοράς να αντιμετωπιστούν με επιτυχία (Chazan et al., 1994· Μαντροπούλου & Pedeliadu, 2002 από Κατσένου, 2007).

4. Ο ρόλος των σχολών γονέων στην υποστήριξη κατά την περίοδο της εφηβείας

4.1. Πώς οι σχολές γονέων βοηθούν στην κατανόηση της εφηβικής ψυχολογίας

Οι σχολές γονέων αποτελούν έναν θεσμό που βοηθά σημαντικά στην κατανόηση της εφηβικής ψυχολογίας και στην καλύτερη διαχείριση της σχέσης μεταξύ γονέων και εφήβων. Καθώς η εφηβεία είναι μια περίοδος έντονων βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών αλλαγών, οι γονείς συχνά δυσκολεύονται να κατανοήσουν και να διαχειριστούν τις συμπεριφορές των παιδιών τους, οι οποίες συχνά χαρακτηρίζονται από αντιφάσεις, αντιδράσεις έντονου συναισθηματισμού και απομάκρυνση από τις οικογενειακές αξίες και κανόνες. Οι σχολές γονέων παρέχουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες που βοηθούν τους γονείς να κατανοήσουν τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των εφήβων και να βελτιώσουν τη συμπεριφορά τους προς αυτούς (Φιλιππάτου & Δημητροπούλου, 2019).

Σημαντική συνεισφορά των σχολών γονέων είναι η ενίσχυση της κατανόησης των γονέων για τις βιολογικές και ψυχολογικές αλλαγές που συντελούνται κατά τη διάρκεια της εφηβείας. Αντί να αντιδρούν αυθόρμητα σε κάθε μεμονωμένο πρόβλημα που μπορεί να προκύψει με το παιδί τους, οι γονείς μαθαίνουν να αναγνωρίζουν ότι οι προκλήσεις αυτές είναι μέρος μιας φυσικής διαδικασίας ανάπτυξης. Όταν οι γονείς αποκτούν τη γνώση για τις ψυχολογικές και συναισθηματικές διακυμάνσεις που επηρεάζουν τους εφήβους, είναι σε θέση να δουν τα προβλήματα όχι ως μεμονωμένες κρίσεις, αλλά ως αναμενόμενα και αντιμετωπίσιμα στάδια της ανάπτυξης (Χατζηχρήστου, 2015). Επιπλέον, με τη βοήθεια ειδικών και επαγγελματιών ψυχολόγων ή κοινωνιολόγων, οι γονείς μαθαίνουν να διαχειρίζονται τις συναισθηματικές διακυμάνσεις των εφήβων, να κατανοούν τις αντιφάσεις στις αντιδράσεις τους και να διασφαλίζουν την ομαλή ανάπτυξή τους (Berk, 2013).

Ένα από τα σημαντικά οφέλη των σχολών γονέων είναι επίσης η δυνατότητα να συζητήσουν και να ανταλλάξουν εμπειρίες με άλλους γονείς που αντιμετωπίζουν παρόμοιες δυσκολίες. Αυτή η αλληλοϋποστήριξη, σε συνδυασμό με την καθοδήγηση από ειδικούς, ενισχύει την αυτοπεποίθηση των γονέων και τους βοηθά να κατανοήσουν ότι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν δεν είναι μοναδικές. Ειδικά σε περιπτώσεις εφήβων με εκπαιδευτικές ή ψυχολογικές ανάγκες, οι γονείς εκπαιδεύονται στο να προσαρμόζουν τη στάση τους και να αναγνωρίζουν τις σωστές στρατηγικές παρέμβασης (Παππά, 2003).

Επιπλέον, οι σχολές γονέων προωθούν την έννοια της πρόληψης, βοηθώντας τους γονείς να αναγνωρίσουν τα πρώιμα σημάδια ψυχολογικών ή συμπεριφορικών προβλημάτων και να λάβουν προληπτικά μέτρα, πριν αυτά εξελιχθούν σε σοβαρότερα ζητήματα (Χουρδάκη, 2000· Παππά, 2003). Όταν οι γονείς είναι ενημερωμένοι και εκπαιδευμένοι σχετικά με τις ανάγκες και τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίσουν τα παιδιά τους στην εφηβεία, είναι πιο πιθανό να είναι σε θέση να ανταποκριθούν με πιο αποτελεσματικούς τρόπους (Δράγαση-Σηφάκη, 1999).

Συχνά, οι γονείς εστιάζουν σε μεμονωμένα προβλήματα του παιδιού τους, τα οποία μπορεί να αφορούν στη συμπεριφορά του ή σε συγκεκριμένα ζητήματα που αντιμετωπίζει. Ωστόσο, οι σχολές γονέων μπορούν να βοηθήσουν τους γονείς να επαναπροσδιορίσουν τη σχέση τους με τα παιδιά τους, μετατοπίζοντας την εστίαση από τα επιμέρους προβλήματα ενός παιδιού στη γενικότερη κατανόηση των αναπτυξιακών και ψυχολογικών προκλήσεων που συνοδεύουν την εφηβεία (Παππά, 2003· Δράγαση-Σηφάκη, 1999).

Μια πρόσθετη ωφέλεια είναι ότι οι σχολές γονέων δίνουν στους γονείς τα εργαλεία για να κατανοήσουν τις βαθύτερες αιτίες πίσω από τη συμπεριφορά του εφήβου. Πολλές φορές,

οι γονείς επικεντρώνονται σε εξωτερικά συμπτώματα, όπως η ανυπακοή ή η απομάκρυνση του παιδιού, χωρίς να κατανοούν ότι οι συμπεριφορές μπορεί να είναι εκδηλώσεις συναισθηματικών ή ψυχολογικών αναγκών. Μέσω της εκπαίδευσης που παρέχουν οι σχολές γονέων, οι γονείς μαθαίνουν να διαχειρίζονται τέτοιες συμπεριφορές με περισσότερη υπομονή και ενσυναίσθηση, αναγνωρίζοντας την ανάγκη του εφήβου για αυτονομία, έκφραση και κατανόηση (Χατζηχρήστου, 2015).

Η μετατόπιση της εστίασης από τα προβλήματα του παιδιού στις γενικότερες προκλήσεις της εφηβείας μπορεί επίσης να επιτευχθεί μέσω της ανάπτυξης αποτελεσματικών στρατηγικών επικοινωνίας. Οι σχολές γονέων βοηθούν τους γονείς να μάθουν πώς να επικοινωνούν πιο ανοιχτά και ειλικρινά με τους εφήβους τους, αποφεύγοντας τη χρήση κριτικής ή επιβολής και ενθαρρύνοντας έναν διάλογο που θα ενδυναμώσει τη σχέση τους. Όταν οι γονείς αποκτούν τη δυνατότητα να επικοινωνούν αποτελεσματικά, είναι σε θέση να προσφέρουν μεγαλύτερη υποστήριξη στον έφηβο και να τον βοηθήσουν να διαχειριστεί τις συναισθηματικές του προκλήσεις χωρίς να επικεντρώνονται μόνο στα συγκεκριμένα αρνητικά στοιχεία της συμπεριφοράς του (Χατζηχρήστου, 2015· Παππά, 2003).

Ένα άλλο σημαντικό σημείο στο οποίο οι σχολές γονέων μπορούν να συμβάλλουν είναι η ενίσχυση της γονικής αυτοεκτίμησης και της αίσθησης της επιτυχίας. Όταν οι γονείς συνειδητοποιούν ότι δεν χρειάζεται να είναι τέλειοι και ότι η γονική τους ικανότητα σχετίζεται περισσότερο με την κατανόηση και τη στήριξη παρά με την αυστηρή πειθαρχία, η στάση τους απέναντι στις δυσκολίες της εφηβείας αλλάζει. Μαθαίνουν να βλέπουν την εφηβεία ως μια ευκαιρία για ενίσχυση της σχέσης τους με το παιδί και όχι ως μια περίοδο κρίσης. Η εκπαιδευτική διαδικασία στις σχολές γονέων ενθαρρύνει τους γονείς να αναγνωρίσουν τις θετικές πλευρές αυτής της ηλικιακής φάσης και να εστιάσουν στην ενίσχυση των δεσμών οικογένειας μέσω κοινών δραστηριοτήτων και συνεργασίας (Παππά, 2003).

4.2. Η σημασία της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας για την ομαλή ανάπτυξη των εφήβων

Η ομαλή ανάπτυξη των εφήβων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας, δύο θεσμών που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της προσωπικότητας, των αξιών και των κοινωνικών δεξιοτήτων των νέων (Christenson & Sheridan, 2001). Η οικογένεια, ως το πρώτο και θεμελιώδες περιβάλλον για την ανάπτυξη του παιδιού, παρέχει τη βάση για την καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης και της συναισθηματικής σταθερότητας. Μέσα από την ασφάλεια, την αγάπη και τα παραδείγματα που προσφέρει, διαμορφώνονται οι ηθικές αξίες του εφήβου και το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται. Παράλληλα, η υποστήριξη των γονέων κατά τη σχολική διαδικασία ενισχύει την υπευθυνότητα, την επιμονή και την επίτευξη στόχων, δημιουργώντας τις βάσεις για μια θετική πορεία στον μαθησιακό και κοινωνικό τομέα (Ματσαγγούρας, 2008). Σε αυτό το πλαίσιο, η συνεργασία μεταξύ οικογένειας και σχολείου αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Η ανοιχτή επικοινωνία και η κοινή προσπάθεια για την ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας και της συναισθηματικής ευεξίας των εφήβων αποτελούν βασικά εργαλεία για την αντιμετώπιση των συνεπειών της κοινωνικής απομόνωσης και του άγχους που προκάλεσαν τα χρόνια της πανδημίας της Covid-19. Όταν οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται στενά, δημιουργούν ένα ενιαίο δίκτυο στήριξης που ενισχύει όχι μόνο την ακαδημαϊκή απόδοση, αλλά και την αυτοπεποίθηση και την ικανότητα διαχείρισης δυσκολιών από τους εφήβους (Masten, 2014).

Η λειτουργία των σχολών γονέων έρχεται να ενισχύσει αυτή τη συνεργασία. Μέσω αυτών, οι σχέσεις μεταξύ της κοινότητας, των γονέων και του σχολείου μπορούν να βελτιωθούν, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των εφήβων. Όπως υποστηρίζει η Masten (2014), η ανάπτυξη της ανθεκτικότητας εξαρτάται από τις υγιείς ανθρώπινες σχέσεις που προσφέρουν υποστήριξη και συναισθηματική ασφάλεια. Οι σχολές γονέων προσφέρουν

ένα χώρο για θετική αλληλεπίδραση και συνεργασία, ενισχύοντας την κοινή ευθύνη και τον κοινό στόχο για την ανάπτυξη των παιδιών. Αυτή η συνεργασία ενδυναμώνει τις σχέσεις των παιδιών με το σχολείο και την κοινότητα, δημιουργώντας έναν πιο υποστηρικτικό κοινωνικό ιστό γύρω τους.

Οι σχολές γονέων προσφέρουν μια πλατφόρμα για συνεχιζόμενη συνεργασία γονέων και σχολείου, επιτρέποντας τη διαρκή υποστήριξη των παιδιών και δημιουργώντας ένα πιο ενσωματωμένο και υποστηρικτικό περιβάλλον γύρω τους. Αυτή η συνεργασία ενισχύει τη συνοχή της κοινότητας και βοηθά στην ανάπτυξη μιας ισχυρής δικτύωσης γύρω από το παιδί (Masten, 2014).

Η θετική επίδραση αυτής της συνεργασίας είναι πολλαπλή. Οι μαθητές που λαμβάνουν συντονισμένη υποστήριξη τόσο από το σχολείο όσο και από την οικογένεια παρουσιάζουν αυξημένη σχολική επιτυχία και κοινωνική ενσωμάτωση. Έχει υποστηριχθεί (Christenson & Sheridan, 2001) ότι πέρα από την απλή εμπλοκή των γονέων στα σχολικά καθήκοντα, η συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών και γονέων μπορεί να βοηθήσει στην κοινωνικοποίηση και υποστήριξη των νέων ως μαθητών.

Η μετα-covid εποχή απαιτεί τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος που δεν δίνει έμφαση μόνο στη γνώση, αλλά και στην ψυχική ευημερία, τη συνεργασία και τη συμπερίληψη. Μέσω της αρμονικής συνεργασίας σχολείου και οικογένειας, και της έμφασης στη συμπεριληπτική εκπαίδευση, οι έφηβοι μπορούν να αποκτήσουν τα εφόδια που χρειάζονται για να εξελιχθούν σε ισορροπημένους, υπεύθυνους και ενεργούς πολίτες, δημιουργώντας έτσι τις βάσεις για μια πιο δίκαιη και ανθεκτική κοινωνία (UNESCO, 2020).

5. Οφέλη από τη λειτουργία των σχολών γονέων

5.1. Πώς μπορούν οι σχολές γονέων να βοηθήσουν στην καλλιέργεια θετικών σχέσεων μεταξύ σχολείου και γονέων

Οι σχολές γονέων μπορούν να διαδραματίσουν έναν καθοριστικό ρόλο στην καλλιέργεια θετικών σχέσεων μεταξύ σχολείου και γονέων, εστιάζοντας σε διάφορες στρατηγικές και πρωτοβουλίες που ενδυναμώνουν τη συνεργασία και την αμοιβαία κατανόηση. Ένα από τα κύρια οφέλη αυτών των σχολών είναι η δημιουργία ενός κοινού πλαισίου επικοινωνίας, το οποίο ενθαρρύνει τους γονείς να συμμετέχουν ενεργά στη σχολική ζωή των παιδιών τους. Μέσα από την εκπαίδευση και την υποστήριξη που προσφέρουν, οι γονείς αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις για να κατανοούν καλύτερα τις ανάγκες των παιδιών τους και να αναγνωρίζουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν κατά την εφηβική ηλικία (Βάντζου, 2020· Χατζηχρήστου, 2015).

Επιπλέον, παρέχεται στους γονείς τη δυνατότητα να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και να μάθουν αποτελεσματικές στρατηγικές για να διαχειρίζονται τις συγκρούσεις και τις δυσκολίες που προκύπτουν με τα παιδιά τους. Η ενδυνάμωση της γονικής αυτοεκτίμησης και η ενίσχυση της επικοινωνίας με το σχολείο μπορούν να οδηγήσουν σε μια πιο ανοιχτή και εποικοδομητική σχέση με τους εκπαιδευτικούς. Οι γονείς, έχοντας την υποστήριξη και την καθοδήγηση των ειδικών στις σχολές γονέων, είναι σε θέση να κατανοήσουν τη σημασία της συνεργασίας με το σχολικό περιβάλλον και να αποκτήσουν τα εργαλεία για να συμβάλλουν θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία (Παππά, 2003).

Πρόσθετο όφελος είναι ότι οι σχολές γονέων συχνά οργανώνουν ενημερωτικά σεμινάρια και συζητήσεις που αφορούν τις νέες τάσεις και πρακτικές στον τομέα της εκπαίδευσης, κάτι που μπορεί να βοηθήσει τους γονείς να κατανοήσουν καλύτερα τις απαιτήσεις του σχολείου και την προοπτική των εκπαιδευτικών. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι γονείς αισθάνονται πιο συνδεδεμένοι με το σχολείο και δημιουργείται ένα κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας (Παππά, 2003). Τα σεμινάρια αυτά θα μπορούσαν να οργανωθούν σε συνεργασία με σχολικές δομές και εκπαιδευτικούς, προκειμένου να καλλιεργηθεί, μέσα από την ανταλλαγή απόψεων και τον ουσιαστικό διάλογο, κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας.

Η θετική επίδραση της λειτουργία σχολών γονέων στον περιορισμό των φαινομένων σχολικού εκφοβισμού τεκμηριώνεται και ερευνητικά (Γώτη & Χαλκιάς, 2016). Σχετικά με τους γονείς, η συμμετοχή τους σε βιωματικά επιμορφωτικά προγράμματα μέσω της σχολής γονέων τους προσέφερε τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να αναγνωρίζουν πιο εύκολα τις δύσκολες συμπεριφορές των παιδιών τους, αποφεύγοντας την απόδοση ευθυνών σε άλλα παιδιά ή γονείς. Επιπλέον, μέσα από τη συνεργασία τους με τις συντονίστριες και την ανταλλαγή εμπειριών με άλλους γονείς, φάνηκε ότι κατάφεραν σε κάποιο βαθμό να διαχειριστούν αυτές τις συμπεριφορές, συμβάλλοντας στη μείωση της βίας στην οποία ενδεχομένως εμπλέκονταν τα παιδιά τους. Ένα κρίσιμο στοιχείο αυτών των επιμορφωτικών δράσεων ήταν η αλλαγή στάσης των γονέων, από παθητικοί παρατηρητές περιστατικών βίας σε ενεργούς συνεργάτες των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Τέλος, η αξία της επιμόρφωσης τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους γονείς φάνηκε από την πρόθεση που εξέφρασαν να ενθαρρύνουν και άλλους να συμμετάσχουν σε παρόμοια σεμινάρια, δείχνοντας ότι τα βρήκαν ενδιαφέροντα, χρήσιμα και κατάλληλα για τις ανάγκες τους (Παρασκευάς et al., 2016).

Σε προγράμματα Σχολών Γονέων η συζήτηση για τις διαφορετικές μορφές οικογένειας βοηθά όχι μόνο τους γονείς, αλλά μέσω αυτών και τα παιδιά, να δείχνουν ευαισθησία και κατανόηση σε παιδιά και ενήλικες, που ζουν σε διαφορετικές οικογενειακές συνθέσεις από την εκτεταμένη ή την πυρηνική οικογένεια (Μπεζάτη & Θεοδοσοπούλου, 2008).

5.2. Σχολές γονέων και ατομική συμβουλευτική: συγκρίνοντας τις παρεμβάσεις στη δυναμική της ομάδας με την κατ' άτομο προσέγγιση

Η λειτουργία μιας σχολής γονέων μέσα σε ένα σχολείο μπορεί να προσφέρει πλεονεκτήματα σε σύγκριση με την ατομική συμβουλευτική παιδιών και γονέων. Οφείλουμε, ωστόσο, να υπογραμμίσουμε ότι δεν υπάρχει πρόθεση να αμφισβητηθεί η σημασία και οι δυνατότητες της ατομικής συμβουλευτικής, αλλά να προβληθεί η αποτελεσματικότητα των ομαδικών παρεμβάσεων. Γίνεται ασφαλώς αντιληπτό ότι η βέλτιστη προσέγγιση συνδυάζει τόσο ατομικές όσο και ομαδικές προσεγγίσεις.

Εστιάζοντας, ωστόσο, στις δυνατότητες της ομαδικής παρέμβασης, αξίζει να σημειωθεί αυτή ακριβώς η ομαδική προσέγγιση στην οποία βασίζονται οι σχολές γονέων, παρέχοντας τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αλληλεπιδρούν και να ανταλλάσσουν εμπειρίες με άλλους γονείς που αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις. Αυτή η συλλογική εμπειρία ενισχύει το αίσθημα κοινότητας και αμοιβαίας στήριξης, κάτι που απουσιάζει από την ατομική συμβουλευτική. Παράλληλα, οι γονείς αποκτούν σημαντική συναισθηματική ενδυνάμωση μέσα από τη δικτύωση με άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας (Βάντζου, 2020). Επιπλέον, μια σχολή γονέων καλύπτει ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως η επικοινωνία με τα παιδιά, η διαχείριση συναισθημάτων και η πρόληψη προβλημάτων συμπεριφοράς, μέσα από οργανωμένα σεμινάρια και δραστηριότητες. Αυτή η ολιστική προσέγγιση προσφέρει γενικές γνώσεις και εργαλεία που απευθύνονται σε όλους τους γονείς, σε αντίθεση με την ατομική συμβουλευτική, η οποία επικεντρώνεται κυρίως στη διαχείριση εξατομικευμένων ζητημάτων. Παράλληλα, η σχολή γονέων προωθεί την πρόληψη, εκπαιδεύοντας τους γονείς να αναγνωρίζουν έγκαιρα τα σημάδια δυσκολιών και να υιοθετούν προληπτικές στρατηγικές (Γιώτσα et al., 2015).

Ακόμη, η λειτουργία μιας σχολής γονέων αποτελεί μια πιο αποδοτική λύση σε επίπεδο σχολείου, καθώς μπορεί να υποστηρίξει ταυτόχρονα μεγάλο αριθμό οικογενειών. Σε σύγκριση, η ατομική συμβουλευτική απαιτεί περισσότερους πόρους, όπως χρόνο και εξειδικευμένο προσωπικό, γεγονός που την καθιστά λιγότερο βιώσιμη για τη μαζική υποστήριξη της σχολικής κοινότητας. Επιπλέον, μέσω της σχολής γονέων ενισχύεται η σχέση μεταξύ του σχολείου και των γονέων, καθώς οι τελευταίοι αισθάνονται περισσότερο συνδεδεμένοι με τη σχολική ζωή και αναπτύσσουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη σχολική κοινότητα. Εξίσου σημαντικό είναι ότι η σχολή γονέων προάγει την κατανόηση και την

υιοθέτηση κοινών παιδαγωγικών και ψυχολογικών προσεγγίσεων από τους γονείς, γεγονός που δημιουργεί συνέπεια στις πρακτικές ανατροφής και ενισχύει τη συνοχή μεταξύ των οικογενειών του σχολείου (Βάντζου, 2020· Γιώτσα et al., 2015).

6. Προκλήσεις και προοπτικές

Οι σχολές γονέων αντιμετωπίζουν διάφορες προκλήσεις και δυσκολίες στην οργάνωση και τη λειτουργία τους, όπως η περιορισμένη συμμετοχή, η οποία μπορεί να οφείλεται σε έλλειψη χρόνου ή ενδιαφέροντος. Επιπλέον, η έλλειψη πόρων, όπως η χρηματοδότηση και το κατάλληλο προσωπικό, δυσχεραίνει την οργάνωση και την παροχή ποιοτικών προγραμμάτων. Η ποικιλία των αναγκών των γονέων απαιτεί προσαρμοσμένα προγράμματα, κάτι που αυξάνει την πολυπλοκότητα της υλοποίησης (Μπεχράκη, 2002· Βάντζου, 2020).

Στη διεθνή βιβλιογραφία αναφέρεται ότι τα αποτελέσματα της επίδρασης των σχολών γονέων ως προς τη γονεϊκή λειτουργικότητα φαίνεται να μη διαρκούν στον χρόνο και απαιτείται συνεχής ενημέρωση και στήριξη των γονέων (Patterson et al, 2002. Zepeda et al, 2004), η συμμετοχή και των δύο γονέων (Turner et al, 2007), καθώς και η μεγαλύτερη διάρκεια των προγραμμάτων (Patterson et al, 2002). Τα ευρήματα αυτά δηλώνουν ότι η γονεϊκότητα είναι μια δυναμική διαδικασία, η οποία απαιτεί εγρήγορση από την πλευρά των γονέων, αλλά και τη συνεχή στήριξή τους. Σύμφωνα με την Ψυχολογία, οι δομές της προσωπικότητας μπορούν να μεταβληθούν ακόμη και μετά από χρόνια έκθεσης σε πολλαπλούς επιβλαβείς παράγοντες, εφόσον το άτομο αναπτύξει υγιείς σχέσεις και έχει ικανοποιητική και αποδοτική εργασία (Blocher 2000: 268). Αυτό το εύρημα υποδεικνύει ότι η εκπαιδευτική παρέμβαση μπορεί να είναι επαρκής για τη βελτίωση της ζωής πολλών ανθρώπων, χωρίς να απαιτείται θεραπευτική παρέμβαση. Για τον λόγο αυτό, όπως για όσα έχουν αναλυτικά υποστηριχθεί στο παρόν άρθρο, η ίδρυση Σχολών Γονέων σε κάθε σχολικό συγκρότημα, επιτρέποντας τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού γονέων, θεωρείται ευκαταία.

7. Συμπεράσματα

Κατά τη μετα – Covid-19 εποχή αποτελεί κοινή παραδοχή αποτελεί η έξαρση των φαινομένων της βίας και του εκφοβισμού μεταξύ των έφηβων μαθητών, αλλά και η έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ των γονέων-φροντιστών και των εκπαιδευτικών των παιδιών. Παράλληλα, σημειώθηκε μια μετατόπιση για τη μέριμνα της λειτουργίας των σχολών γονέων προς ιδιωτικούς φορείς ή τους δήμους. Ωστόσο, όπως παρουσιάστηκε στις προηγούμενες σελίδες, τα οφέλη που μπορεί να προσφέρει η λειτουργία των σχολών γονέων στην αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών είναι πολλαπλά, καθώς λειτουργούν υποστηρικτικά και καθοδηγητικά για τους φροντιστές των εφήβων, αφού τους βοηθούν να κατανοήσουν την εφηβεία ως εξελικτική φάση στην ανάπτυξη του ατόμου, η οποία συνοδεύεται από ευδιάκριτα χαρακτηριστικά, που σχετίζονται με τις σωματικές, ψυχολογικές, και κοινωνικές μεταβολές που τη χαρακτηρίζουν. Επίσης, σημαντική είναι και η κοινωνική δικτύωση που και η ανταλλαγή προβληματισμών και εμπειριών μεταξύ των γονέων και η συνακόλουθη δόμηση κοινοτήτων υποστήριξης. Πιο συγκεκριμένα, η λειτουργία των σχολών γονέων στις σχολικές μονάδες μπορεί να συνδράμει στη δημιουργία μιας εκπαιδευτικής κοινότητας, στην οποία οι γονείς θα μπορούν να βρίσκουν χώρο έκφρασης και συνεργασία για τις ανάγκες των παιδιών τους, ενώ, συνδυασμένη με τις ατομικές παρεμβάσεις, οι οποίες ήδη παρέχονται σε πολλά σχολεία, μπορεί να αποτελέσει μια ιδιαίτερα αποδοτική παρέμβαση.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες

- Alipranti, L. (2021). Family change and family values in Greece. In I. Albert, M. Emirhafizovic, C.-N. Shpigelman, & U. Trummer (Eds.), *Families and family values in society and culture* (pp. 165–185). IAP–Information Age Publishing.
- Berk, L. E. (2013). *Child development* (9th ed.). Pearson.
- Blakemore, S. J., & Robbins, T. W. (2012). Decision-making in the adolescent brain. *Nature Neuroscience*, 15(9), 1184–1191.
- Blocher, D. H. (2000). *Counseling: A developmental approach*. John Wiley & Sons.
- Christenson, S. L., & Sheridan, S. M. (2001). *Schools and Families: Creating Essential Connections for Learning*. Guilford Press.
- Crosnoe, R., & Johnson, M. K. (2011). Research on adolescence in the twenty-first century. *Annual Review of Sociology*, 37, 439–460.
- Kantova, K. (2024). Parental involvement and education outcomes of their children. *Applied Economics*, 56(48), 5683–5698.
- Masten, A. S. (2014). *Ordinary Magic: Resilience in Development*. Guilford Press.
- Patterson, J., Barlow, J., Mockford, C., Klimes, I., Pyper, C., & Stewart-Brown, S. (2002). Improving mental health through parenting programmes: Block randomised controlled trial. *Archives of Disease in Childhood*, 87(6), 472–477.
- Steinberg, L. (2016). *Adolescence*. New York: McGraw-Hill Education.
- Turner, K. M. T., Richards, M., & Sanders, M. R. (2007). Randomised clinical trial of a group parent education programme for Australian indigenous families. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 43(6), 429–437.
- UNESCO. (2020). *Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action*. Paris: International Commission on the Futures of Education. Διαθέσιμο στο <https://inee.org/sites/default/files/resources/373717eng.pdf> (τελευταία πρόσβαση 24-11-2024).
- World Health Organization (WHO). (2014). *Health for the world's adolescents: A second chance in the second decade*. Διαθέσιμο στο <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-FWC-MCA-14.05> (τελευταία πρόσβαση 22-11-2024).
- Zepeda, M., Varela, F., & Morales, A. (2004). Promoting positive parenting practices through parenting education. *Building State Early Childhood Comprehensive Systems Series*, Number 13. UCLA Center for Healthier Children, Families and Communities.
- Zimmer-Gembeck, M., Skinner, E., Scott, R., Ryan, K., Hawes, T., & Gardner, A. (2023). Parental support and adolescents' coping with academic stressors: A longitudinal study of parents' influence beyond academic pressure and achievement. *Journal of Youth and Adolescence*, 52, 1–16.

Ελληνόγλωσσες

- Βάντζου, Χ. (2020). Προγράμματα συμβουλευτικής γονέων: Σκοπός υλοποίησης προγραμμάτων εκπαίδευσης γονέων και τα βασικά κριτήρια για την αποτελεσματικότητά τους. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 8, 58. <https://doi.org/10.12681/edusc.2655>
- Γιώτσα, Α., Μακρή, Ε., Κούτελου, Σ., Σταματελάτου, Α., & Χαβρεδάκη, Α. (2015). Συστημική θεώρηση οικογένειας και ομάδες συμβουλευτικής γονέων. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 4, 4–24. <https://doi.org/10.12681/jret.8684>
- Γώπη, Ε., & Χαλκιάς, Γ. (2016). Διερεύνηση του σχολικού εκφοβισμού σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία του Δήμου Αλεξάνδρειας με πληθυσμιακή υπεροχή των παιδιών Ρομά. Στο Γρόσδος, Σ., Κόπτσης, Α., Ρουμπίδης, Χ., & Τσιβάς, Α. (Επιμ.), *Σχολική βία*

- και εκφοβισμός: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, 8-10 Απριλίου 2016 (σσ. 84–91). Θεσσαλονίκη: Περιφερειακή Διεύθυνση Π.Ε. & Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας.
- Δράγαση-Σηφάκη, Ε. (1999). *Σωστοί γονείς, ευτυχημένα παιδιά*. Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Κατσένου, Κ. (2007). Αντιλήψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για τη σχολική ενσωμάτωση εφήβων με διαταραχές στο συναίσθημα και στη συμπεριφορά. (Διδακτορική διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Φιλοσοφική Σχολή.
- Ματσαγγούρας, Η. (2008). *Η σχολική τάξη: Χώρος μάθησης και επικοινωνίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Μπεζάτη, Θ., & Θεοδοσοπούλου, Μ. (2008). Στόχοι της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και ο ρόλος της εκπαίδευσης ενηλίκων. Στο Κορόμηλου, Ζ., Μουζάκης, Δ., Σωτηροπούλου, Β., Τσέργας, Ν., & Χανής, Σ. (Επιμ.), *Πρακτικά Πανελληνίου Επιστημονικού Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή: Δια βίου μάθηση για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, Βόλος, 31 Μαρτίου - 2 Απριλίου 2006* (σσ. 181–186). Αθήνα.
- Μπεχράκη, Π. (2002). *Σχολές Γονέων: Εμπειρίες και προοπτικές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παππά, Β. (2003). Η εκπαίδευση της οικογένειας στο χώρο του σχολείου: Εμπειρίες από τις Σχολές Γονέων. Στο Α. Β. Ρήγα (Επιμ.), *Το κουτί της Πανδώρας* (σσ. 264–269). Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Παρασκευάς, Α., Ζερβού, Κ., & Παπαλάμπρου, Β. (2016). Σχεδιασμός, εφαρμογή και πρώτα αποτελέσματα αποτίμησης προγράμματος επιμόρφωσης σε εκπαιδευτικούς και γονείς στα πλαίσια της ενδοσχολικής βίας στα σχολεία της 3ης Π.Ε. Χαλκιδικής. Στο Γρόσδος, Σ., Κόπτσης, Α., Ρουμπίδης, Χ., & Τσιβάς, Α. (Επιμ.), *Σχολική βία και εκφοβισμός: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου, 8-10 Απριλίου 2016* (σσ. 274–282). Θεσσαλονίκη: Περιφερειακή Διεύθυνση Π.Ε. & Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας.
- Πιστοφίδου, Φ. Φ. (2010). *Η εκπαίδευση γονέων στην Ελλάδα - Η περίπτωση των Σχολών Γονέων*. (Διδακτορική διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Φιλοσοφική Σχολή.
- Φιλιππάτου, Δ., & Δημητροπούλου, Π. (2019). Psycho-educational prevention and intervention programs in the school context. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 24(1), 113–122. https://doi.org/10.12681/psy_hps.22389
- Feldman, R. S. (2011). *Εξελικτική Ψυχολογία: Δια βίου ανάπτυξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Χατζηρήστου, Χ. (2015). *Πρόληψη και προαγωγή της ψυχικής υγείας στο σχολείο και στην οικογένεια*. Gutenberg.
- Χουρδάκη, Μ. (2000). *Γονέων: Σκοπός – Μεθοδολογία – Θεματολογία, Εφαρμογές 1962–2000, Αποτελέσματα*. Φυλλάδιο Πανελληνίου Συνδέσμου Σχολών Γονέων.